

Aan Provinciale Staten

Onderwerp	Boardletter 2023	Telefoonnummer	+31622908528
Datum	19-12-2023	E-Mailadres	jdj.miedema@provincie-utrecht.nl
Documentnummer	Dossiernummer 7358	Domein/Opgave	BDV
mer		Team	FN1
Van	Jan-Jelle Miedema	Portefuillehouder	Bakker
bijlagen	Rapportage PwC		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

De accountant (PwC) heeft naar aanleiding van de interim controle 2023 de Managementletter en de samenvatting ervan, de Boardletter, uitgebracht. De Boardletter wordt in de Financiële Audit Commissie van 17 januari 2024, in aanwezigheid van de accountant, besproken. In deze brief vindt u onze reactie op de Boardletter 2023.

De Boardletter kent op de meeste kernboodschappen geen verrassingen voor ons en bevestigt ons eigen beeld over de voortgang in de interne beheersing en de aandachtspunten in de primaire processen. We hebben diverse verbeteringen doorgevoerd en met het investeren in een aantal nieuwe systemen zijn we in staat de komende periode hier nog verdere vooruitgang in te boeken.

Inleiding:

De accountant (PwC) heeft de Managementletter en Boardletter 2023 uitgebracht. De Managementletter is bestemd voor het management en ons. De Boardletter, gericht aan Provinciale Staten, is een samenvatting van de Managementletter, maar heeft dezelfde kernboodschappen. De accountant geeft haar visie en bevindingen op de interne beheersing van de provincie. Daarnaast is er aandacht voor mogelijk relevante ontwikkelingen voor de provincie, aandachtspunten voor de komende controle op de jaarrekening en de status van voorbereiding op deze ontwikkelingen.

De algehele lijn in de Boardletter is dat de accountant constateert dat de interne beheersing van voldoende niveau is, maar dat aandachtspunten in de primaire processen verder kunnen worden opgepakt. Aandacht wordt ook gevraagd voor het efficiënt inrichten van de controles in de 1^e, 2^e en 3^e lijn.

Wij kunnen ons vinden in dit beeld. Door het investeren in nieuwe systemen zijn we in staat de interne beheersing nog verder te optimaliseren de komende periode en meer interne controles in de eerste lijn vorm te geven. Zoals bekend zijn we op dit moment nog bezig met de voorbereidingen voor een nieuw financieel systeem (implementatie 1 januari 2024) en zijn we op 1 januari 2023 met het nieuwe subsidiesysteem gestart. Op korte termijn betekent de implementatie van deze systemen een druk op de organisatie en specifiek ook op de financiële kolom. Daarnaast blijven we investeren in kennisoverdracht en opleidingen om de kwaliteit te borgen. De efficiënte inrichting van de controles zullen we bewerkstelligen door frequenter overleg te voeren, zodat de lijnen van elkaars controles en uitkomsten van de controles snel op de hoogte zijn.

De rapportage van PwC is relatief groot qua omvang. De organisatie heeft kennis genomen van diverse acties, voor zover relevant en beïnvloedbaar door de provincie Utrecht, zullen deze acties worden opgevolgd. In deze Statenbrief wordt ingegaan op de 10 kernboodschappen van de accountant en geven wij onze reactie op deze kernboodschappen.

1. ***De interne beheersing van Provincie Utrecht is van voldoende niveau, aandachtspunten in primaire processen verder oppakken***

In onze tussentijdse controle hebben wij de kwaliteit van uw interne beheersing langs het drielijnenmodel beoordeeld. Deze is van voldoende niveau en biedt aanknopingspunten om tot een betrouwbare jaarrekening en rechtmatigheidsverantwoording te komen. Hierbij ligt wel nog een zwaartepunt bij de 2e en 3e lijn, omdat er in de primaire processen nog diverse aandachtspunten bestaan (zowel in processen als in de IT-omgeving). De aandachtspunten zijn veelal bekend, zowel vanuit interne als externe controles (waaronder onze controle). Het is nu zaak om gericht aandachtspunten verder op te pakken (met een duidelijke prioritering) en eventueel inzet van digitalisering. Wij adviseren om hierbij te kijken naar welke werkzaamheden al in de primaire processen (1e lijn) en de 2e en 3e lijn worden uitgevoerd. Door deze zo goed mogelijk op inhoud op elkaar af te stemmen kan een verdere kwaliteitsslag (en wellicht efficiëncyslag) worden gemaakt en kan de toegevoegde waarde per lijn toenemen.

Reactie provincie Utrecht:

In lijn met het advies van de accountant zullen wij de aandachtspunten in de primaire processen met prioriteit oppakken. Een deel van de aandachtspunten voor de primaire processen zoals benoemd in de managementletter worden reeds opgepakt bij de inrichting van het nieuwe financiële systeem SAP S/4 HANA. De inrichting van het nieuwe financiële systeem biedt namelijk kansen om de interne beheersing in de primaire processen te verbeteren. De andere punten krijgen in 2024 ook de aandacht zodat de interne beheersing verder wordt geoptimaliseerd.

2. ***Utrecht zet laatste stappen om de rechtmatigheidsverantwoording af te kunnen geven dit jaar, de begrotingsafwijkingen kunnen toenemen***

In 2023 moet het college de rechtmatigheidsverantwoording over de jaarrekening afgeven. Provincie Utrecht zet de laatste stappen om zich hierop voor te bereiden. Wij hebben kennis genomen van de voorbereidingen en werkzaamheden die tot nu toe zijn uitgevoerd. Het normenkader en de financiële verordening zijn geactualiseerd en dienen nog te worden vastgesteld door de Provinciale Staten. Ook vragen wij uw aandacht voor de volledigheid van de te toetsen elementen uit het normenkader en van de afwijkingenregistratie (met name vanuit de processen waar de VIC geen of een beperkte rol heeft). Verder wijzen wij de provincie Utrecht op de effecten van de geactualiseerde kadernota rechtmatigheid. De regels omtrent begrotingsafwijkingen zijn aangescherpt waardoor overschrijdingen en overschrijdingen van baten en lasten tot onrechtmatigheden kunnen leiden. Dit vraagt om een extra goede sturing en op mogelijk tijdige bijstelling van de begroting (en daarmee het voorspellend vermogen van de organisatie) en een goede periodieke analyse van verwachte afwijkingen.

Reactie provincie Utrecht:

De controleverordening is ook geactualiseerd. Het volledigheidaspect omarmen wij zo veel als mogelijk. Hier zijn al acties voor gestart. Wij zijn bekend met de actualisaties betreffende de kadernota rechtmatigheid. Ook hierover zijn de 3 lijnen met elkaar in gesprek en worden acties uitgezet. We hebben vorig jaar al 'geoefend' met het afgeven van een rechtmatigheidsverantwoording. Tegelijkertijd hebben we ons te verhouden tot onduidelijkheid ten aanzien van de interpretatie van het aspect 'begrotingsrechtmatigheid', waarover tot zeer recent onduidelijkheid was. We zijn blij dat de lijntjes met de accountant ter zake kort zijn. Na afronding van het jaarrekeningtraject 2023 zal een evaluatie plaatsvinden. De uitkomsten hiervan zullen wij met de FAC delen.

3. ***Vastgoedmarkt zorgt voor toegenomen onzekerheden grondexploitaties***

De huidige vastgoedmarkt kent behoorlijk toegenomen onzekerheden (o.a. gestegen (hypotheek)rente, elektriciteitsnetwerk problemen en grote kostenstijgingen). Ook leidt schaarste van middelen en materialen mogelijk tot een uitgestelde fasering van uw programmering. Deze ontwikkelingen kunnen grote gevolgen hebben voor (de interne beheersing van) uw provinciale grondexploitaties. De ontwikkelingen zullen worden betrokken bij de herziening van de grondexploitaties. De uitgangspunten hiertoe zijn vastgesteld, maar dienen op onderdelen nog wel nader te worden onderbouwd voor de jaarrekeningcontrole (inclusief beoordeling op mogelijke wijzigingen in de komende maanden op basis van marktomstandigheden). Er zijn inmiddels goede afspraken gemaakt om de doorlooptijd van de controle van de grondexploitaties beter te beheersen.

Reactie provincie Utrecht:

De vastgoedmarkt is altijd dynamisch en veel verschillende factoren zijn hierop van invloed. Vanuit het programma worden jaarlijks de grondexploitaties geactualiseerd en daarin nemen we de actuele ontwikkelingen van de vastgoedmarkt mee. We hebben dit jaar ook een nieuwe marktanalyse laten uitvoeren voor de verschillende woningbouwprojecten. Daarnaast hebben we meerdere keren per jaar een risico-inventarisatie om te bekijken of en welke (nieuwe) ontwikkelingen van invloed zijn op het programma en de planning. Daar worden ook beheersmaatregelen aan gekoppeld. Op die manier houden we marktontwikkelingen scherp in de gaten.

4. **Actieve voorbereiding oprichting B.V. voor provinciale grondexploitaties**

In 2023 is door de organisatie gewerkt aan het voorbereiden van de oprichting van een nieuwe B.V. waarin de provinciale grondexploitaties zullen worden uitgevoerd. Hierbij zijn uitgangspunten rondom governance, fiscale en juridische verwerking uitgezocht en bepaald. Uitgangspunt hierbij is dat de grondexploitaties voor rekening en risico van de provincie blijven komen. Wij adviseren de administratieve –en verslaggevingskant (voor zowel provincie als B.V.) nader uit te werken. Daarbij is het verkrijgen van tijdige informatie over de uitvoering van de projecten van belang (mede om de Staten goed te kunnen informeren). Hierover zijn afspraken in de maak.

Reactie provincie Utrecht:

Op 21 november hebben wij besloten tot het oprichten van de externe uitvoeringsorganisatie (hierna B.V. Hart van de Heuvelrug). We gaan nu over naar de implementatiefase waarin de bemensing wordt georganiseerd en de administratieve en verslaggevingskant nader wordt uitgewerkt. Met het advies van de accountant onder de arm hebben we nog meer aandacht voor de verslaggeving over de BV in onze jaarrekening en de verslaggeving van de BV zelf.

5. **Tussentijdse evaluatie interne beheersing in en rondom de processen betalingen, contractmanagement, HR en subsidies**

Er zijn diverse ontwikkelingen gaande binnen het domein Bedrijfsvoering van de provincie Utrecht. Zo zijn er wijzigingen aangebracht ten aanzien van de personeels- en salarisadministratie, de betaalapplicatie en is medio januari 2023 overgegaan op het nieuwe subsidiesysteem. Wij hebben hieromtrent een evaluatie uitgevoerd op verzoek van de Provincie en onze bevindingen hebben wij in een specifieke IT-rapportage gerapporteerd. De belangrijkste bevindingen hebben betrekking op de IT-beheersing (IT General Controls) binnen deze processen. We zien dat de organisatie reeds op diverse vlakken actie heeft ondernomen om de bevindingen op te lossen. Om tot een hoger volwassenheidsniveau te komen dienen nog enkele stappen te worden gezet.

Reactie provincie Utrecht:

Op initiatief van de Provincie Utrecht heeft in 2023 een IT audit plaatsgevonden op de inkoop, HR, subsidiesystemen en de betaalapplicatie. We onderschrijven de kernboodschap en waar mogelijk is direct opvolging gegeven aan de bevindingen.

De IT audit voor het subsidiesysteem vond plaats in de nazorgfase, waarbij de ideaal situatie nog niet werkend was. Een groot aantal bevindingen zijn gedurende de nazorgfase afgehandeld. In een verdere optimalisatiefase zal verkend worden hoe invulling gegeven zal worden aan de overige bevindingen, waarbij hoog risico aanbevelingen prioriteit zullen krijgen.

De bevinding ten aanzien van het inkoopproces is reeds afgehandeld.

Het change en usermanagement binnen de provincie Utrecht is onderhanden waarbij gestreefd wordt naar een uniforme inrichting.

Wij zullen intern bepalen welke ambities de provincie heeft en of het voor de provincie zinvol is om te komen tot een hoger volwassenheidsniveau. Hierbij zullen we kijken naar realiseerbaarheid en haalbaarheid, zodat we (eventueel samen met de accountant) kunnen vaststellen welke acties nog nodig zijn om tot de provinciale ambitie te komen.

6. **Actieve voorbereiding op implementatie SAP S/4 HANA**

De vervanging van het huidige ERP-systeem SAP ECC door SAP S/4 HANA staat gepland om per 1 januari 2024 live te gaan. Met de ambtelijke organisatie zijn we in gesprek om in de komende periode reeds de controle hiervan te starten. We zien op basis van gevoerde gesprekken dat de organisatie actief stappen zet in de voorbereiding en er goede afstemming plaatsvindt. Wij zullen eventuele aandachtspunten meenemen in ons accountantsverslag.

Reactie provincie Utrecht:

Aan PwC is gevraagd om begin 2024 een evaluatie uit te voeren van de dataconversie van het oude financieel systeem naar het nieuwe systeem (SAP S/4HANA). Bij een dataconversie worden gegevens overgezet naar het nieuwe systeem die noodzakelijk zijn voor de bedrijfsvoering. De controles richten zich op het waarborgen van de juistheid en volledigheid van de data. Daarnaast richt het onderzoek van PwC zich op kritieke processen, autorisaties en de IT-general controls (de randvoorwaardelijke beheersingsmaatregelen) binnen SAP S/4HANA. Door PwC tijdig mee te laten kijken verwachten we dat de jaarrekeningcontrole 2024 voor dit onderwerp zonder problemen zal verlopen en dat de accountant op een later moment niet met belangrijke inrichtingspunten komt, die niet meer te repareren zijn in het nieuwe systeem. Wij zullen over de uitkomsten van de controle van PwC en de implementatie van het systeem de FAC in 2024 nader informeren.

7. **Beheersing rondom aanbestedingen wordt versterkt**

Uit onze accountantscontrole 2022 zijn enkele aandachtspunten gebleken rondom het proces inzake het aantonen van naleving van (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. De organisatie heeft dit proactief opgepakt en is in 2023 gestart met het doorvoeren van diverse verbeteringen. Zo is de provincie gestart met een verbijzonderde interne controle omtrent de aanbestedingen. Richting jaarrekeningcontrole zien wij nog een aantal aandachtspunten (onder andere een strakke planning en afstemming tussen de drie lijnen en het tijdig inschakelen van interne juristen om een standpunt in te nemen over complexe dossiers).

Reactie provincie Utrecht:

Wij herkennen de kernboodschap. Er zijn proactief in 2022 diverse stappen gezet en maatregelen getroffen om de naleving van (Europese) aanbestedingsrichtlijnen beter aan te tonen. In samenwerking met betrokkenen zullen de resterende aandachtspunten verder worden opgepakt, waarbij er speciale aandacht is voor het analyseren van de bespreekdossiers, deze vervolgens te evalueren om de resultaten daarvan aan te bieden aan het CMT om als organisatie hier lering uit te trekken. We rapporteren tussentijds al intern vanuit onze afwijkingenadministratie over eventuele onrechtmatigheden en dat helpt om sneller tot een oordeel over contracten te komen.

8. **Executiekraft in tijden van schaarste erg belangrijk voor uw provincie**

Wij vragen uw aandacht voor het bewaken van de balans tussen ambities en capaciteit en het in stand houden en versterken van de executiekraft van uw provincie. Voor de balans is het prioriteren van taken en ambities van cruciaal belang. Voor het versterken van de uitvoeringskraft is het belangrijk om in te zetten op strategisch personeelsbeleid en aandacht voor het welzijn van medewerkers. Provincie Utrecht heeft hier reeds stappen in ondernomen en is gestart met het opzetten van het strategisch personeelsbeleid en zet naast werving van nieuw personeel ook actief in op het behoud van medewerkers.

Reactie provincie Utrecht:

Met de doorontwikkeling van onze organisatie beogen we effectiever richting en sturing te geven in de uitvoering van onze taken en ambities. We herkennen de uitdagingen die de huidige krappe arbeidsmarkt met zich meebrengt. Door verder in te zetten op capaciteitsmanagement en strategische personeelsplanning krijgen we scherper inzicht in de kwantitatieve en kwalitatieve capaciteitsvragen nu en in de toekomst. Dat is ook de basis om gericht acties te ondernemen voor behoud en verdere opleiding van onze medewerkers (via de Utrecht Academie). Ook kijken we gericht hoe we een aantrekkelijke organisatie blijven om bij te werken.

9. **Mooie verdere stap met opnemen klimaatparagraaf in de begroting 2024**

In de meerjarenbegroting 2024-2027 heeft Provincie Utrecht een klimaatparagraaf opgenomen. De paragraaf is een groeimodel, waarbij wordt gekeken wat ook behoeften zijn van externen. Naar onze mening is het opnemen van de paragraaf een positieve stap. In de verdere doorontwikkeling van de paragraaf adviseren wij ook om te komen tot een set aan meetbare indicatoren. Dit maakt het ook makkelijker om SMART te rapporteren over verrichte activiteiten en bereikte resultaten. Daarnaast is het belangrijk om klimaatsico's meer te betrekken in het provinciaal risicomangement (gezien het toenemende belang, bijv. impact droogte op het provinciaal onderhoud van wegen).

Reactie provincie Utrecht:

De accountant adviseert om te komen tot een set aan meetbare indicatoren op het gebied van klimaat. Dat is inderdaad onze bedoeling. De centrale 'effect-indicator' is de afname van CO2 per klimaattafel. Deze wordt jaarlijks opgenomen in de klimaatparagraaf. In het nieuwe klimaatplan over klimaatmitigatie (dat naar verwachting in het voorjaar aan PS wordt voorgelegd) wordt nader uitgewerkt hoe we de stap kunnen zetten

naar meer meetbare indicatoren. Adequate monitoring, verbonden aan heldere afspraken over indicatoren is van groot belang om goed zicht te krijgen en te houden op de effectiviteit van onze beleidsinzet op het gebied van klimaatadaptatie en klimaatmitigatie, en de inzet van middelen en capaciteit.

Daarnaast geeft de accountant aan dat het belangrijk is om bij de bepaling van de risico's ook de klimaatrisico's meer te betrekken (bijvoorbeeld droogte en wateroverlast). Deze aanbeveling nemen wij ter harte. Op regionaal niveau zijn stresstesten uitgevoerd en risicodialogen gevoerd over klimaatrisico's. Daarnaast heeft de provincie zelf stresstesten laten uitvoeren op het gebied van landbouw en infrastructuur. Ook de komende jaren staan in regionaal en bovenregionaal verband weer nieuwe stresstesten in de planning. Verder betrekken we de klimaatrisico's, die van invloed zijn op de taken van de provincie, explicieter bij de concernbrede risico-actualisatie die wordt uitgevoerd als onderdeel van het jaarrekeningproces.

10. Onze samenwerking loopt prettig, wij halen gezamenlijk werkzaamheden naar voren

Gedurende onze interim-controle ondervonden we een goede samenwerking met uw team. Op ons gezamenlijk verzoek hebben we afspraken gemaakt om de controle te dynamiseren door meer tussentijdse werkzaamheden uit te voeren. Het uiteindelijke doel is om de belasting voor de ambtelijke organisatie en ons team en de doorlooptijd van de controle beheersbaar te maken.

Reactie provincie Utrecht:

Het is een gezamenlijk doel van de provincie en de accountant om werkzaamheden zo vroeg mogelijk in het jaar plaats te laten vinden. Wij onderstrepen de prettige samenwerking met de accountant.

Vervolgprocedure / voortgang:

De accountant zal een toelichting geven op de Boardletter 2023 in de Financiële Audit Commissie van 17 januari 2024.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen